

Nelaimingų atsitikimų darbe, susijusių su transporto priemonėmis, prevencija

Kasmet Europos Sąjungos šalyse darbo vietose žūsta apie 5500 darbuotojų; maždaug trečdalis nelaimingų atsitikimų yra susiję su transporto priemonėmis (1). Šių nelaimingų atsitikimų metu dažniausiai sužalojami žmonės: juos sužeidžia arba pervažiuoja judančios transporto priemonės (pvz., važiuojančios atbuline eiga), žmonės nukrenta nuo transporto priemonių, yra sužalojami objektų, krentančių nuo transporto priemonių; transporto priemonės apvirsta. **Šių nelaimingų atsitikimų galima išvengti taikant efektyvaus valdymo ir prevencijos priemones.**

Nelaimingi atsitikimai dažnesni smulkiose ir vidutinėse įmonėse (SVĮ), kuriose dirba iki 50 darbuotojų. Šiame informaciniame biuletenyje pateikiami patarimai tinka transporto priemonėms, naudojamoms visų tipų ir dydžių įmonėse.

Darbdavio atsakomybė

Reikalavimai, išdėstyti Europos direktyvoje (2) yra šie:

- Laikytis minimalių saugos ir sveikatos reikalavimų darbo vietose arba statybvietėse, įrengiant avarinius praėjimus ir išėjimus, transporto judėjimo schemas, pavojingas zonas, pakrovimo platformas, rampas;
- Užtikrinti, kad būtų naudojami saugūs darbo įrenginiai (įskaitant jų tinkamumą, parinkimą, saugos savybes, saugų naudojimą, mokymą ir informaciją, inspektavimą ir priežiūrą). Yra nustatyti minimalūs reikalavimai kilnojamiems darbo įrenginiams (pvz., krautuvams);
- Įrengti saugos ir/arba sveikatos ženklus ten, kur negalima išvengti arba tinkamai sumažinti pavojų, naudojant prevencijos priemones;
- Aprūpinti darbuotojus asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis (pvz., šalmais, šviesą atspindinčiais drabužiais), tinkamai saugančiomis nuo pavojų ten, kur jų negalima išvengti kitomis priemonėmis. AAP turi būti patogios ir gerai priežiūrimos, kad nesukeltų papildomų pavojų;
- Laikytis bendrosios sveikatos ir saugos valdymo sistemos: rizikos vertinimas ir prevencija, kolektyvinių priemonių rizikoms išvengti pirmenybė prieš asmenines, informavimas ir mokymas, konsultavimasis su darbuotojais, saugos koordinavimas su rangovais.

Minimalūs reikalavimai, nustatyti direktyvose, yra perkelti į **nacionalinę teisę**, kurioje gali būti numatyti papildomi reikalavimai.

Darbuotojai turi bendradarbiauti su darbdaviais parenkant prevencijos priemones, laikytis instrukcijų pagal jiems organizuotus mokymus.

Reikalaujama konsultuotis su darbuotojais. Pasitelkus jų žinias, galima užtikrinti, kad pavojai nustatomi teisingai ir įgyvendinami tinkami sprendimai.

Praktinė nelaimingų atsitikimų prevencija:

Pirmasis žingsnis yra tinkamas ir pakankamas rizikos įvertinimas:

1. Identifikuoti pavojus, susijusius su transporto priemonių naudojimu darbo vietose – pvz., judėjimas atbuline eiga, pakrovimas, iškrovimas. Klauskite "Kas blogo gali įvykti?", pvz., Ar gali būti sužeisti arba pervažiuoti žmonės? Ar gali jie nukristi, kraudami krovinius?
2. Identifikuoti, ką kiekvienas pavojus gali sužeisti. Čia kalbama apie vairuotojus ir kitus darbuotojus bei galimai lankytojus ir viešąją visuomenę.

3. Įvertinti kiekvieno pavojaus riziką – tikimybę, kad žala bus padaryta ir jos rimtumą. Ar esamos prevencijos priemonės yra tinkamos, ar reikia daryti ką nors daugiau?
4. Nustatyti prioritetus ir juos įgyvendinti.
5. Periodiškai peržiūrėti rizikos vertinimą, ypač tuomet, kai atsiranda pokyčiai, pvz., naujos transporto priemonės, pakeičiamos transporto judėjimo schemas.

Saugios darbo vietos ir darbo sistemos

Venkite **judėjimo atbuline eiga**: geriau suplanuokite darbo vietos išdėstymą, naudokite saugias darbo judant atbuline eiga sistemas.

Užtikrinkite saugias transporto priemonių **pakrovimo ir iškrovimo** darbo sistemas.

Patikrinkite, ar **judėjimo schemas** tinkamos transporto priemonių judėjimui ir pėstiesiems.

Kur galima, atskirkite transporto priemonių ir pėsčiųjų judėjimo maršrutus. Jei tai neįmanoma, įrenkite tinkamus įspėjamuosius ženklus. Užtikrinkite, kad būtų įrengtos tinkamos pėsčiųjų perėjimo transporto priemonių judėjimo keliuose. Siekiant išvengti transporto priemonių susidūrimo, įvertinkite, ar galima taikyti vienos krypties eismą.

Patikrinkite, ar transporto priemonių judėjimo keliai yra pritaikyti visoms naudojamoms transporto priemonėms ir atitinka jų skaičių. Užtikrinkite, kad jie būtų pakankami platūs, o grindys ir kelio dangą būtų geros būklės. Kur įmanoma, pašalinkite kliūtis; jei to padaryti negalima, imkitės priemonių, kad jos būtų aiškiai pastebimos. Judėjimo keliuose venkite staigių posūkių. Nematomuose kampuose įrenkite tinkamus fiksuotus veidrodžius.

Patikrinkite, ar įrengti tinkami saugos ženklai. Gali reikėti ženklų, nurodančių kryptį, greičio apribojimus ir pirmumo teisę. Nuspręskite, ar reikalingos fizinės greičio ribojimo priemonės, pvz., greičio ribojimo kalneliai. Krovimo platformų kraštai, duobės turi būti aiškiai pažymėtos; jei reikia, turi būti įrengti aptvarai.

Užtikrinkite, kad transporto priemonės būtų tinkamai priežiūrimos. Reikalingos prevencinės priežiūros programos. Prieš pradėdami naudotis transporto priemone, vairuotojai turi atlikti pagrindinius saugos patikrinimus, pvz., prieš pradėdami pamainą, patikrinti stabdžius ir šviesas.

(1) Nelaimingi atsitikimai darbe ES 1996, Statistics in Focus, 3 tema – 4/2000, Eurostat

(2) <http://europe.osha.eu.int/> pateikiamos nuorodos į ES teisės aktus, detalias Komisijos rekomendacijas SVĮ ir rizikos vertinimą bei į valstybių narių tinklapius, kuriuose galite rasti nacionalinius teisės aktus, įgyvendinančius direktyvas bei rekomendacijas

Vairavimo ir darbo praktika

Užtikrinkite, kad mokymo ir atrankos procedūros įgalina vairuotojus vairuoti saugiai. Vairuotojai turi mokėti vairuoti jiems patikėtas transporto priemones ir atlikti jų kasdieninę priežiūrą. Vairuotojai turi atitikti medicininius reikalavimus, turėti gerą klausą ir regėjimą. Vairuoti transporto priemones turi būti leidžiama tik atrinktiems, apmokytiems ir įgalintiems vairuotojams.

Patikrinkite, kad įvažiavimo ir išvažiavimo keliai iš darbo vietos yra tinkamai apšviesti ir matomi. Potencialūs pavojai, pvz., kelio sankryžos, pėstieji ir kliūtys turi būti aiškiai matomi. Vairuotojams ir/arba pėstiesiems, jei kitaip jų negalima išskirti, gali reikėti dėvėti ryškiai matomus drabužius.

Transporto priemonių sauga

Užtikrinkite, kad būtų naudojamos saugios ir tinkamos transporto priemonės. Perkamos transporto priemonės turi turėti reikiamus saugos įrenginius ir atitikti reikiamus standartus. Įėjimas į transporto priemonę ir išėjimas iš jos turi būti saugūs. Vairuotojui gali reikėti apsaugos priemonių nuo apsvertimo arba sužeidimo kokias nors objektais. Naudokite garsinius įspėjamuosius prietaisus, pvz., atbuline eiga judančiuose sunkvežimiuose ir signalinius švyturėlius ant transporto priemonių, nes taip padidinamas transporto priemonių matomumas.

Saugus krautuvų naudojimas

Su krautuvais susiję daug nelaimingų atsitikimų darbo vietose, dažniausiai jiems judant atbuline eiga. Veiksniai, didinantys nelaimingų atsitikimų tikimybę: nepakankamas mokymas, netinkami įspėjamieji ženklai, bloga sunkvežimių priežiūra, nepakankamas apšvietimas ir vietos trūkumas.

Ten, kur negalima atskirti pėsčiųjų ir transporto priemonių judėjimo maršrutų:

- Naudokite tinkamus įspėjamuosius ženklus ir aiškius žymėjimus, kad judėjimo keliai yra mišrios paskirties;
- Paskirkite vieną judėjimo pusę pėstiesiems ir pažymėkite pėsčiųjų taką;
- Užtikrinkite, kad pėsčiųjų perėjose yra aiškiai pažymėtos ir gerai matomos pėstiesiems ir krautuvų vairuotojams;
- Naudokite vienos krypties judėjimą, jei tai sumažins susidūrimų pavojų;
- Atkreipkite dėmesį į tas zonas, kur krautuvai gali susidurti su kitomis transporto priemonėmis, pvz., pakrovimo platformos.

Blogas matomumas

- Krautuvai turi būti gerai matomi aplinkiniams žmonėms, pvz., signaliniai švyturėliai, atšvaitai ir galinės šviesos. Žmonės irgi turi būti gerai matomi vairuotojui, pvz., dėvėdami gerai matomus drabužius.
- Naudojant krautuvą, turi degti įspėjamosios šviesos.
- Naudokite garsinius signalus, ypač judrioje ir triukšmingoje darbo aplinkoje. Panaudokite garsinį signalą važiuodami prie įėjimo į patalpą, aplink nematomus kampus ir pradėdami judėti atbuline eiga.
- Sumažinkite judėjimą atbuline eiga, pvz., naudojant vienos krypties judėjimo sistemą. Parūpinkite tinkamose vietose įrengtus veidrodžius, kad vairuotojams pagerėtų matomumas. Užtikrinkite, kad jie būtų naudojami.
- Dirbdami šalia krautuvų, įsitinkite, kad vairuotojas jus mato.
- Nevaikščiokite už krautuvų.

Saugus vairavimas

- Judrioje zonoje judėti reikia mažesniu greičiu, ypač jei neatskirtas pėsčiųjų ir transporto priemonių judėjimas.
- Ant judėjimo kelių neturi būti šiukšlių ir kliūčių, jas reikia pašalinti.
- Venkite aštrių posūkių. Ten, kur nematomi kampai neišvengiami, matomumą gali pagerinti veidrodžiai.
- Dirbdami ar vairuodami, stebėkite aplinką.
- Būkite atsargūs prie durų, praėjimų, takų ir kitų vietų, kur gali netikėtai pasirodyti pėstieji arba transporto priemonės.

Vairuotojo atmintinė

- Nevairuokite, kai sumažėję jūsų vairavimo gebėjimai, pvz., dėl blogos savijautos arba blogo matomumo.
- Įsitinkite, kad žinote savo vairuojamos transporto priemonės valdymo ir saugaus naudojimo ribas.
- Atlikite kasdieninius patikrinimus ir praneškite apie visas problemas.
- Būkite susipažinęs ir laikykitės visų taisyklių bei procedūrų, įskaitant avarines situacijas.
- Įsisavinkite signalų sistemą.
- Laikykitės saugaus greičio. Būkite atsargūs artėdami prie posūkių.
- Prieš pradėdami judėti atbuline eiga, įsitinkite, kad už jūsų transporto priemonės nėra pėsčiųjų, kitų transporto priemonių ar kliūčių.
- Jei iš jūsų vairavimo padėties matomumas ribotas, naudokitės pagalbinėmis priemonėmis (pvz., veidrodžiais) arba vadovaukitės signalizuojančio asmens signalais. Jei nebeatote signalizuotojo arba neveikia pagalbinės matomumo priemonės – STOKITE!
- Prieš atlikdami bet kokius patikrinimus ar nuimdami apsaugus, išjunkite variklį.

Tolimesnė informacija

Daugiau informacijos apie gerą saugos valdymą galite rasti Agentūros tinklapyje adresu <http://osha.eu.int/ew2003/>. Visus Agentūros leidinius galima parsisiųsti nemokamai. „Su darbu susijusių nelaimingų atsitikimų prevencija“ yra Europos saugos ir sveikatos darbe savaitės, vykdomos valstybėse narėse 2001 m. spalio mėn., tema. Daugiau informacijos rasite: <http://osha.eu.int/ew2001/>. Agentūros tinklapyje yra nuorodos į valstybių narių tinklapius, kuriuose galite rasti nacionalinių teisės aktų ir rekomendacijų apie paslydimus ir griuvimus: <http://lt.osha.eu.int/Lietuva>.